

не менее, потенциал для дальнейшего повышения его значения – огромен. Примером, иллюстрирующим сказанное, является содержание многих заключений дактилоскопических экспертиз, выполненных по уголовным делам экспертами в Саратовской области. Для категорического вывода об обнаруженном сходстве в отпечатках следов пальцев рук здесь используется значительно меньше признаков, чем соответствующими лицами правоохранительных и иных силовых органов США, производящих подобные экспертные исследования. Автору, изучившему более 300 российских экспертных заключений по таким исследованиям, не довелось, к сожалению, обнаружить ни в одном из них своеобразного «веера» из более 20 с лишним указаний, выделенных графически наглядно на таблицах общих и частных признаков, установленных по каждой из таких же экспертных работ в США. Вероятно, в дальнейшем, количество и значение совпадений, обнаруженных при производстве в РФ дактилоскопических экспертиз, будет изменено в сторону повышения. Соответствующие изменения, как предполагается, следует внести и в методологию научной деятельности по идентификации на территории РФ, и в методологию практической деятельности по такой идентификации.

В условиях происходящих проявлений глобализации методология судебной идентификации имеет большие перспективы для поступательного развития. Для решения некоторых вопросов такого развития требуется переосмысление концептуальных мировоззренческих категорий. Большое значение в этом движении вперед имеет международное сотрудничество.

Список использованных источников

1. Корухов Ю.Г. Прогнозирование развития теории и практики судебных экспертиз // Роль судебной экспертизы и криминалистики в раскрытии и профилактике преступлений. – Одесса, 1994. – С. 23-24.
2. Аверьянова Т.В. Судебная экспертиза: курс общей теории. – М., 2006. – С. 203; Микляева О.В. Общие положения частной теории криминалистической экспертизы следов и обстоятельств выстрела // LEX RUSSICA (РУССКИЙ ЗАКОН). – 2010. – № 4. – С. 842; и др.
3. Сергеева К.А. SMS-сообщение как объект судебной автороведческой экспертизы // Актуальные проблемы российского права. 2009. – № 3. – С. 635-643. – С. 635 и др.
4. Полстовалов О.В. Криминалистическое распознавание получаемой информации: тактический аспект // Бизнес в законе. – 2009. – № 1. – С. 210.

Шульга Є.С.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ЕКСПЕРТА-КРИМІНАЛІСТА, СЛІДЧОГО ТА ОПЕРАТИВНОГО СПІВРОБІТНИКА

Форми взаємодії експерта-криміналіста зі слідчим та оперативним підрозділами визначаються обставинами конкретного розслідуваного злочину. При розслідуванні злочинів взаємодія складається, як правило, з

трьох етапів.

Перший етап розпочинається з виїзду на місце події і триває до закінчення розшуку злочинця за «гарячими» слідами. Слідчий проводить огляд місця події та процесуально оформлює його результати. Експерту (спеціалісту) слідчий доручає фотографування, виявлення, фіксацію та вилучення слідів на місці злочину, речей, мікрооб'єктів, застосування пошукової та іншої криміналістичної техніки, виготовлення планів, схем.

Оперативний працівник встановлює можливих свідків злочину та опитує їх, з'ясовує прикмети злочинця, переслідує та затримує його.

На другому етапі слідчий, оперативний співробітник та експерт-криміналіст (спеціаліст) спільно аналізують отримані на першому етапі дані про подію злочину і можливих його учасників на підставі отриманої кожним із них інформації. На основі такого обміну інформацією розробляються та висувуються слідчі версії, узгоджуються заходи для їх перевірки, визначаються конкретні виконавці та складається план розслідування злочину.

Основне завдання третього етапу – отримання доказів, що підтверджують або спростовують підозру у вчиненні злочину, встановлення усіх учасників злочину, встановлення причин та умов що сприяли вчиненню злочину.

Лише за умов оптимальної організації процесу взаємодії всіх учасників на вищезазначених етапах можливе успішне розслідування злочинів. Як свідчить практичний досвід, перші два етапи взаємодії експерта з іншими учасниками розслідування злочину відбуваються у повній мірі, оскільки є особистий контакт.

Однак, на третьому етапі виникають певні труднощі через втрату прямого контакту експерта зі слідчим та оперативними співробітниками, що негативно відображається на якості виконання окремих робіт.

Розглянемо детально цей аспект. Відповідно до пункту 2.2 Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 08.10.98 № 53/5, експерт має право:

2.2.1. Ознайомлюватись з матеріалами справи, які стосуються експертизи.

2.2.2. Порухувати клопотання відповідно до процесуального законодавства про надання додаткових та інших матеріалів, необхідних для вирішення поставлених питань.

2.2.3. З дозволу особи або органу, яка призначила експертизу, бути присутнім під час проведення слідчих, судових, виконавчих дій та задавати питання, що стосуються предмета чи об'єкта експертизи.

2.2.4. Указувати у висновку на факти, які мають значення для справи, але стосовно яких йому не були поставлені питання, та на обставини, що сприяли (могли сприяти) вчиненню правопорушення.

2.2.5. У разі незгоди з іншими членами експертної комісії – скласти окремий висновок.

2.2.6. Викладати письмово відповіді на питання, які ставляться йому під час надання роз'яснень.

2.2.7. Оскаржувати в установленому порядку дії та рішення особи або органу, яка призначила експертизу, що порушують права експерта або порядок проведення експертизи.

2.2.8. На забезпечення безпеки за наявності відповідних підстав.

Однак, здебільшого застосовується лише п.п.2.2.2, тобто експертом порушуються клопотання про надання додаткових та інших матеріалів, необхідних для вирішення поставлених питань. Інші ж можливості (передбачені пунктами 2.2.1, 2.2.3-2.2.8) майже не використовуються, оскільки через відсутність контакту експерта-криміналіста зі слідчим або оперативним співробітником на їх реалізацію витрачається значний час.

Для вирішення цієї проблеми з метою уникнення зволікань в проведенні експертиз та реалізації в повній мірі експертом своїх функцій слідчому рекомендується перед винесенням постанови про призначення експертизи погодити з експертом питання, які ставляться на його розгляд.

Також, від належної взаємодії між слідчим та експертним підрозділом залежать вибір експерта конкретної спеціалізації для проведення експертизи, терміни її проведення. Терміни проведення експертизи, в свою чергу, залежать від якості зібраних слідчим матеріалів, які він надає експертові на дослідження, а саме – відповідність зразків для проведення дослідження. Від того, наскільки подібними є умови отримання зразків і умови походження досліджуваного об'єкта, залежить успіх дослідження.

При отриманні зразків у слідчого можуть виникнути різні питання, вирішенню яких можуть сприяти рекомендації експерта-криміналіста після попереднього ознайомлення з досліджуваними об'єктами.

При наявності особистого контакту експерта з іншими учасниками розслідування злочину є можливість запобігти втраті часу, яка може виникнути внаслідок «паперової волокити», в той час, як на рівні своєчасних консультацій слідчий або оперативний співробітник може ознайомлювати експерта з матеріалами досліджень (експертиз), після чого отримувати рекомендації експерта щодо постановки (та/або формулювання) питань, що будуть підлягати вирішенню, отриманню необхідних зразків та умов їх виконання.

Також не менш важливим аспектом діяльності експерта є «зворотний зв'язок», тобто можливість експерта дізнаватись подальшу «долю» своїх досліджень, дізнаватись, чи принесла його робота необхідну користь, чи допомогла розкриттю злочину. Усвідомлення можливості встановлення істини та розуміння допомоги при розкритті злочину надає натхнення на подальшу роботу та приносить значну користь функціонування експерта.

Список використаних джерел

1. Винберг А.И. Образцы для сравнительного исследования / А.И. Винберг // Социалистическая законность. – М., 1966. – № 3.
2. «Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та

експертних досліджень», затверджена наказом Міністерства юстиції України 08.10.98 N 53/5.

3. Ищенко П.П. Специалист, в следственных действиях (уголовно-процессуальные и криминалистические аспекты) / П.П. Ищенко. – М.: Юрид. лит., 1990.

4. Лист від 08.11.2010 р. 24050/7/09-0017 «Про проведення експертиз та дослідження доказів при розслідуванні податкових злочинів».

5. Разумов Э.А. Осмотр места происшествия: Методика и тактика / Э.А. Разумов, Н.П. Молибога / МВД Украины. – К. : РИО МВД Украины, 1994.

Юсупов В.В.

РЕЕСТРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ УСТАНОВ ЯК ОСНОВА УТВОРЕННЯ ЕКСПЕРТНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

З початку заснування поліції у Росії у 1718 р. і до 1733 р. в 23 містах імперії були створені поліцмейстерські контори. У зв'язку з широкими функціями поліції у її складі в кінці XIX ст. для безпосередньої боротьби зі злочинністю утворені сискні частини. Так, сискні органи запроваджені у Санкт-Петербурзі (1866 р.), Києві (1880 р.), Москві (1881 р.). Ними опікувалося 8-е ділопроводження Департаменту поліції.

Сискна частина не могла повноцінно функціонувати без антропометричного кабінету. Такі кабінети були відкриті у 1890 р. – в Санкт-Петербурзі (центральна станція, завідувач М.О. Козлов), у 1892 р. – в Москві (завідувач К.Г. Прохоров), у 1902 р. – в Києві (завідувач Г.М. Рудий), у 1906 р. – у Варшаві (завідувач М.О. Жабчинський). І в подальшому, при формуванні сискних частин при них відкривались антропометричні кабінети. На території України у 1905 р. антропометричні кабінети (станції) функціонували у Києві, Одесі та Харкові; у 1909 р. у Чернігові відкрилося Антропометрично-дактилоскопічне бюро і фотографія.

Як зазначалося у циркулярі Департаменту поліції від 25.09.1901 № 4789, антропометричні станції мають головною метою посвідчення особи обвинувачених і запідозрених, або просто підозрілих осіб [1, с. 142]. В Інструкції чинам Київської сискної поліції 1905 р. йшлося, що антропометричний кабінет має своїм завданням реєстрацію і ототожнення всіх взагалі злочинців і підозрілих осіб, затриманих поліцією або таких, яких доставили з місць затримання для визначення їх рецидиву. Ототожнення особи відбувається під час антропометричного дослідження [1, с. 342].

Недоліком антропометричних станцій було їх роз'єднання і відсутність централізації, що погіршувало обмін реєстраційною інформацією, впровадження нових методів роботи.

Працівники Київської сискної поліції використовували можливості антропометричного кабінету для з'ясування особи затриманих, встановлення наявності рецидиву вчинених злочинів, осіб невпізнаних трупів. Так, у 1906 р. у ньому зареєстровано та проведено антропометричні і дактилоскопічні дослідження 1191 осіб. Всього на обліку було 80171 осіб [2]. У 1910 р. у